

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ.
ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. โดยมีบทบัญญัติ รวม ๗ หมวด ๗๐ มาตรา และมีประเด็นรับฟังความคิดเห็น รวม ๙ ประเด็น สรุปดังนี้

๑. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ.

โดยแบ่งการรับฟังความคิดเห็นเป็น ๒ วิธี และสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

วิธีที่ ๑ : การจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน (จำนวน ๕ ครั้ง รวม ๕ พื้นที่)

๑.๑ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวนรวมทั้งสิ้น ๖๖๑ คน

ประกอบด้วย ผู้แทนภาครัฐ จำนวน ๓๖๕ คน ผู้แทนภาคเอกชน จำนวน ๗๒ คน ผู้แทนภาคประชาชน จำนวน ๒๐๕ คน และคณะทูตานุทูต ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ จำนวน ๑๙ คน

๑.๒ สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๕๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘๖

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๔

โดยแยกรายละเอียดของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๑) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๗๕ คน ประกอบด้วย ผู้แทนภาครัฐ จำนวน ๑๑๗ คน ผู้แทนภาคเอกชน จำนวน ๒๒ คน ผู้แทนภาคประชาชน จำนวน ๒๖ คน คณะทูตานุทูต ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ จำนวน ๑๐ คน

๒) สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ -

- เห็นด้วย จำนวน ๑๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๘๖

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๔

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเมอร์เคียว จังหวัดเชียงใหม่

๑) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๔๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ จำนวน ๖๙ คน ภาคเอกชน จำนวน ๓๘ คน และภาคประชาชน จำนวน ๓๓ คน

๒) สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๘๖

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๔

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๑๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๗๑ คน ภาคเอกชน จำนวน ๗ คน ภาคประชาชน จำนวน ๓๐ คน และผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ จำนวน ๒ คน

๒) สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๘๒

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๘

ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมลีการ์เดินส์ จังหวัดสงขลา

๑) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๓๖ คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๓๓ คน ภาคเอกชน จำนวน ๖ คน และภาคประชาชน จำนวน ๙๕ คน และผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ จำนวน ๒ คน

๒) สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเจริญธานี จังหวัดขอนแก่น

๑) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๗๕ คน ภาคเอกชน - คน ภาคประชาชน จำนวน ๒๑ คน และผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ จำนวน ๕ คน

๒) สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๘

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒

วิธีที่ ๒ : การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยดำเนินการผ่านช่องทาง ดังนี้

- เว็บไซต์ www.lawamendment.go.th
- เว็บไซต์ www.rlpd.go.th
- เว็บไซต์ www.humanrightscenter.go.th
- Facebook webpage กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กำหนดระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ระหว่างวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ รวม ๑๕ วัน มีผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๑. มีผู้เข้าชม ร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. จำนวน ๓,๐๕๕ ราย

๒. สรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าชมต่อร่างพระราชบัญญัติฯ

- เห็นด้วย จำนวน ๒,๙๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑

๒. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง

๒.๑ การจัดเวทีประชุมรับฟังความคิดเห็น ต่อร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. รวม ๕ ครั้ง โดย กำหนดหัวข้อ รวม ๙ ประเด็น เรียงตามหมวดและมาตราของร่างพระราชบัญญัติฯ (๗ หมวด รวม ๗๐ มาตรา)

ประเด็น ๑ : บททั่วไป มาตรา ๑ - ๔

<p>มาตรา ๑.</p>	<p>ชื่อของกฎหมายฉบับนี้อาจจะสื่อไม่ตรงกับลักษณะของกฎหมายที่ได้ใช้เป็นแบบอย่างในต่างประเทศ ซึ่งเป็น Civil Partnership มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนในทางทรัพย์สินทางแพ่ง เนื่องจากต้องคำนึงถึงบุคคลภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในสายบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมีแนวความคิดค่อนข้างที่จะอนุรักษ์</p>
<p>มาตรา ๒.</p>	<p>มีการกำหนดระยะเวลาให้มีผลบังคับใช้หลังประกาศราชกิจจานุเบกษา ๑๘๐ วัน นานเกินไปหรือไม่ ควรกำหนดวันที่เหมาะสมหรือสั้นลง เช่น ๖๐ วัน</p>
<p>มาตรา ๓. (๒)</p>	<p>-คำนิยาม “คู่วิวิต” ยังไม่ชัดเจน ควรใช้กฎหมายนี้กับทุกคนเพื่อไม่ให้เกิดการแบ่งแยกว่าเป็นพลเมืองชั้นหนึ่งหรือสอง หากเป็นกฎหมายที่ใช้กับคนเพศเดียวกันก็เสมือนเป็นการตอกย้ำความไม่เท่าเทียม</p> <p>-คำนิยาม “คู่วิวิต” เปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันเท่านั้น ที่สามารถจดทะเบียนคู่วิวิตได้ อาจจะทำให้สร้างอุปสรรคในการใช้สิทธิก่อตั้งครอบครัวของกลุ่มเพศกำกวม (Intersex) ซึ่งเป็นบุคคลที่มี ๒ เพศ รวมทั้งกลุ่มบุคคลข้ามเพศหากมีการอนุญาตให้มีการเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ในอนาคต</p> <p>-คำนิยาม “คู่วิวิต” หากตัดคำว่า “โดยกำเนิด” จะไม่มีปัญหาที่ต้องไปแก้ไขในอนาคตอีก เนื่องจากถ้าหากมีพระราชบัญญัติการรับรองเพศเกิดขึ้น แล้วสมมติว่ากรณีที่ผู้ชายเปลี่ยนเพศไปเป็นผู้หญิง ผู้หญิงเปลี่ยนเพศไปเป็นผู้ชาย และคำว่า “sexual orientation” เป็นสิ่งที่หลากหลาย เพราะฉะนั้น คำว่า “ผู้หญิงข้ามเพศ” ซึ่งข้ามจากชายไปเป็นผู้หญิงก็มีโอกาสที่จะไปชอบผู้หญิงด้วยกันได้ มันเป็นเรื่องธรรมชาติที่สามารถลื่นไหลไปได้ ดังนั้น ถ้าหากว่ามีผู้หญิงข้ามเพศได้รับรองจากพระราชบัญญัติการรับรองเพศไปเป็นผู้หญิงแล้ว และมีวิถีทางเพศกับเพศหญิงด้วยกันก็จะทำให้เกิดปัญหาด้วยกันทั้งคู่ เพราะไม่สามารถใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ และจะมาใช้พระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่วิวิตไม่ได้</p> <p>-พระราชบัญญัติฉบับนี้ควรเปิดกว้าง ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไม่เพียงเฉพาะคู่รักเพศเดียวกันเท่านั้นที่จะสามารถจดทะเบียนคู่วิวิตได้</p> <p>-ควรนิยามคำว่า “คู่วิวิต” ให้ชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในเชิงครอบครัว กฎหมายฉบับนี้เลือกปฏิบัติทางเพศในแง่ใช้บังคับกับเพศกำเนิดเดียวกันเท่านั้น ประเด็นเพศกำเนิดมีคนที่มีเพศสภาพเป็น non - binary ซึ่งไม่ใช่ชายหรือหญิง การใช้คำว่าเพศกำเนิดในกฎหมายนี้เป็นการกีดกัน และหากกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ จะเป็นการขัดขวางขบวนการต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์ทางเพศในอนาคต ซึ่งในกฎหมายต่างประเทศมีการรับรองเพศสภาพในสูจิบัตร ว่าเป็น non - binary ได้แล้ว</p> <p>-หากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายทางเลือก ควรเปิดโอกาสให้คู่รักต่างเพศสามารถจดทะเบียนคู่วิวิตได้</p> <p>-หากมีการจดทะเบียนสมรสอยู่แล้วจะไม่สามารถจดทะเบียนคู่วิวิตได้ แต่หากมีการจดทะเบียนคู่วิวิตแล้วจะเป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อนได้หรือไม่</p> <p>-อยากให้คู่สมรสต่างเพศ (ชาย-หญิง) มีสิทธิในการจดทะเบียนคู่วิวิตภายใต้กฎหมายฉบับนี้ด้วย เช่นกรณีที่คู่รักชายหญิงต้องการข้อกำหนดทางกฎหมายในการจัดการทรัพย์สิน แต่ไม่ต้องการมีบุตร</p>

บัญญัติบท ทั่วไป หรือ ก่อนที่จะเข้า หมวด ๑	-เสนอเกี่ยวกับความเท่าเทียมในด้านภาระหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างคู่ชีวิตและคู่ สมรส -เสนอให้บัญญัติในหลักการทั่วไปอีกกว่าให้ตีความกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับสถานะคู่ชีวิตให้อยู่ในลักษณะ เดียวกับสถานะของคู่สมรส
---	--

ประเด็น ๒ : หมวด ๑ การจดทะเบียนคู่ชีวิต มาตรา ๕ – ๑๒

มาตรา ๔	ร่างพระราชบัญญัติมีการกำหนดรัฐมนตรีรักษาการถึง ๔ กระทรวง มากไปหรือไม่ การประสานงานอาจจะมี ปัญหาได้
มาตรา ๕	-กำหนดเกณฑ์ว่าจะต้องบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปี ซึ่งป.พ.พ. ระบุว่าชายและหญิงอายุ ๑๗ สามารถขอ อนุญาตศาลให้สมรสได้ กฎหมายฉบับนี้จะอนุญาตให้สมรสในกรณีนี้ด้วยหรือไม่ รวมถึงเรื่องของเขตอำนาจ ศาลที่จะมีอำนาจสั่งอนุญาต เนื่องจากศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีอำนาจอนุญาตให้สมรสแต่เดิมนั้นอาจจะ ไม่มีเขตอำนาจครอบคลุมไปถึงกรณีของจดทะเบียนคู่ชีวิต เว้นแต่จะบัญญัติว่าเป็นเรื่องคดีครอบครัว -การจดทะเบียนสมรส ตามป.พ.พ. กำหนดให้อายุ ๑๗ ปี หากต่ำกว่าต้องขอศาล กฎหมายฉบับนี้มีหลักการนี้ หรือไม่ -สามารถกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในกฎหมายนี้ได้หรือไม่ เพราะการบรรลุนิติภาวะที่อายุ ๒๐ ปี อาจยังเป็น ช่วงที่ยังสำเร็จการศึกษาไม่สมบูรณ์ เห็นควรให้ตั้งเกณฑ์อายุให้มากขึ้น อาจกำหนดเป็นอายุ ๒๕ ปี อ้างอิงตาม เกณฑ์ของการรับบุตรบุญธรรม -การเปิดโอกาสให้ผู้มีสัญชาติไทยคนใดคนหนึ่ง คือการเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาได้ใช่หรือไม่ -ผู้มีสิทธิที่จะจดทะเบียนคู่ชีวิต ต้อง “บรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมาย” มีเหตุผลใดในการกำหนดเรื่องเกณฑ์ อายุนี้อันเช่นนี้ เพราะเห็นว่าควรเป็น ๑๗ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ -ตามกฎหมายไทยบุคคลที่มีอายุ ๒๐ ปีถือว่าบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การสมรสระหว่างชาย หญิงอาจถือได้ว่าบุคคลดังกล่าวบรรลุนิติภาวะแล้ว แม้จะอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ก็ตาม ด้วยเหตุนี้ บุคคล เหล่านี้จะสามารถจดทะเบียนคู่ชีวิตตามมาตรา ๕ ได้หรือไม่
มาตรา ๖	ยังไม่ได้ระบุหน่วย ต้องรอกฎกระทรวง ในขณะที่มาตรา ๑๑ สามารถไปดำเนินการนอกสำนักงานทะเบียนได้
มาตรา ๘	-มาตรา ๘ (๒) การห้ามจดทะเบียนคู่ชีวิตในกรณีที่เป็นญาติสืบสายโลหิต จะมีผลเสียอย่างไร เหตุใดจึงเป็น สิ่งต้องห้าม เนื่องจากการจดทะเบียนคู่ชีวิตซึ่งเป็นเพศเดียวกันไม่สามารถสืบสายโลหิตได้ -มาตรา ๘ (๓) การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะกระทำมิได้หากมีคู่สมรสหรือได้จดทะเบียนคู่ชีวิตอยู่ก่อนแล้ว แต่ ในทางกลับกัน ถ้ามีการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อน ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้จดทะเบียนสมรสภายหลัง ซึ่งนำไปสู่ การแก้ไข ป.พ.พ. -ให้เพิ่มอนุ “(๕) บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม” และกำหนดให้การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๘ (๕) เป็นโมฆะตาม มาตรา ๔๙ -จะกำหนดอย่างไรกรณีจดทะเบียนคู่ชีวิตซ้อน เหมือนจดทะเบียนสมรสซ้อน เนื่องจากจะเกิดผลว่าตราบใดที่ ศาลยังไม่สั่งให้การสมรสครั้งที่สองเป็นโมฆะการสมรสทั้งสองครั้งก็ยังคงใช้ได้อยู่ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่มีเหตุทำให้

	มีการด้อยสิทธิในบรรดาคู่สมรสทั้งหลายที่ถือทะเบียนสมรสอยู่ในกรณีจดทะเบียนคู่ชีวิต จะมีการแก้ปัญหาอย่างไร
มาตรา ๑๐	-กรณีการจดทะเบียนสมรสมีพยาน ๓ บุคคลที่ต้องห้าม หุหนวก คนใบ้ ตาบอด วิกลจริต คนเหล่านี้สามารถจดทะเบียนได้หรือไม่ -บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลเสมือนไร้ความสามารถอาจทำหน้าที่เป็นพยานได้ในกรณีที่ผู้พิทักษ์อนุญาต -และ มาตรา ๑๐ (๓) คำว่า “จักขุบอด” และ “ตาบอด” มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เหตุใดจึงใช้คำว่า “จักขุบอด” กฎหมายฉบับนี้
มาตรา ๑๒	มีข้อสังเกตว่าหากนำความหมายของคู่ชีวิตไปใส่ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวจะเป็นไปได้หรือไม่

ประเด็น ๓ : หมวด ๒ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต มาตรา ๑๓ - ๑๖

มาตรา ๑๓	-ประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องด้วยเหตุขาดไร้อุปการะเนื่องจากคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายในมุลละเมิต ซึ่งคู่สมรสชายหญิงตามป.พ.พ. มีสิทธิเรียกร้องดังกล่าว คำถามคือกฎหมายฉบับนี้กำหนดหน้าที่หลักของคู่ชีวิตให้อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน แต่ยังไม่ได้ยกฐานะคู่ชีวิตให้ถึงระดับคู่สมรส เช่นนี้สิทธิเรียกร้องในการขาดไร้อุปการะนั้นจะยังคงมีอยู่หรือไม่ -หากคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งถูกทำร้าย คู่ชีวิตอีกฝ่ายจะสามารถใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งหรือทางอาญาได้หรือไม่อย่างไร -สิทธิของคู่ชีวิตเน้นในเรื่องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน/สิทธิในทรัพย์สิน แต่ยังมีปัญหาคือ ๑) เมื่อป่วยหนักต้องรักษาพยาบาลยังมีปัญหาในเรื่องการเซ็นยินยอมผ่าตัดแทน ๒) ไม่มีสิทธิในเรื่องการค้าประกันหรือทำธุรกรรมทางการเงิน ควรตอบคำถามต่อสังคมให้ได้เมื่อร่างกฎหมายออกไปสู่สาธารณะชนแล้ว -เสนอให้คำนึงถึงสิทธิในทางคดีอาญาของคู่ชีวิตด้วย
----------	---

ประเด็น ๔ : หมวด ๓ ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต มาตรา ๑๗ -มาตรา ๔๔

หมวด ๓	-มนุษย์ทุกคนต้องได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ควรจะไปกำหนดว่าบุคคลกลุ่มใดควรจะได้รับสิทธิเท่าใด มิฉะนั้นจะเป็นการเลือกปฏิบัติ และเนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้ส่วนใหญ่เทียบเคียงมาจากป.พ.พ. แต่เรียกบุคคลดังกล่าวว่าคู่ชีวิต แต่ให้สิทธิที่ไม่เท่าเทียม และหมวดพินัยกรรมมรดกบัญญัติว่าให้ปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่หมวดทรัพย์สินและความเป็นโมฆะ เขียนเฉพาะเจาะจงเป็นแต่ละมาตรา -ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดเรื่อง “กรรมสิทธิ์ร่วม” สำหรับการจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่ทำมาหาได้ร่วมกันซึ่งไม่ได้มีสถานะเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายอยู่แล้ว จึงไม่ควรกำหนดความสัมพันธ์ด้านทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตอีก -การระงับข้อพิพาทในครอบครัว อนุญาโตตุลาการจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาใช้อนุญาโตตุลาการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวได้ แต่ต้องได้รับการยินยอมจากทั้งสองฝ่ายให้มาตกลงว่าจะจัดการกับทรัพย์สินอย่างไร
มาตรา ๓๒ (๕)	คำว่า “หายนะ” เป็นคำที่กว้างมาก เมื่อมีการใช้ตีความกฎหมายจะมีปัญหาเนื่องจากไม่ใช่คำปกติของกฎหมายซึ่งมักจะใช้คำว่า “ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง”

มาตรา ๓๙	กรณีที่ทรัพย์สินคู่ชีวิตจะแยกกันโดยผลของกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลาย จะต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดหรือไม่ จะรวมถึงกรณียังมีการใช้สิทธิโต้แย้งคำพิพากษาในศาลสูงในระหว่างนี้หรือไม่ ควรเขียนไว้ว่า”เมื่อมีคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ล้มละลายแล้วควรดูแลการจัดการทรัพย์สินไปก่อน” แต่ยังไม่ถึงกับต้องแยกกันเพื่อป้องกันความเสียหายและคุ้มครองฝ่ายที่มีทรัพย์สินแล้วถูกอีกฝ่ายหนึ่งนำไปจัดการโดยทางมิชอบ
มาตรา ๔๒	การขอให้ศาลสั่งยกเลิกการแยกทรัพย์สินตามมาตรา ๔๒ ในระหว่างที่ศาลสั่งยกเลิก การแยกทรัพย์สินโดยต่างฝ่ายต่างไปจัดการทรัพย์สินกันเอง จะมีผลทางกฎหมายอย่างไรหากเมื่อภายหลังศาลสั่งซึ่งทำให้ต้องกลับมาจัดการทรัพย์สินร่วมกันอีก

ประเด็น ๕ : หมวด ๔ ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต มาตรา ๔๕ - ๕๐

มาตรา ๔๗	ศาลใดพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะ
มาตรา ๔๙	-ระบุว่าจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๘ (๔) เรื่องบุคคล ๒ ฝ่าย หากบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมสมรสกัน เสนอแนะให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมว่าหากสมรสกันแล้วจะเป็นไปในทิศทางไหน เช่น เป็นการสมรสที่สมบูรณ์ หรือการรับบุตรบุญธรรมถูกยกเลิก ควรบัญญัติให้ชัดเจน และเห็นควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งปกติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถรับบุตรบุญธรรมได้ มีคำถามว่าอีกคนหนึ่งจะอยู่ในฐานะใด -ควรกำหนดให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นโมฆะ ตามมาตรา ๘ (๕) ประกอบมาตรา ๔๙
	-จดทะเบียนคู่ชีวิตซ้อนการสมรสเป็นโมฆะ จดทะเบียนคู่ชีวิตซ้อนการจดทะเบียนคู่ชีวิต เป็นโมฆะ แต่การจดทะเบียนสมรสซ้อนการจดทะเบียนคู่ชีวิตไม่เป็นโมฆะ ต้องแก้ป.พ.พ. -พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุเรื่องโมฆะกรรมและโมฆียกรรมของการจดทะเบียนคู่ชีวิตปะปนกัน
	-เรื่องความเป็นโมฆะและโมฆียะส่วนมากมาจากเรื่องครอบครัว แต่กฎหมายนี้เป็นเรื่อง partnership ไม่ใช่เรื่องการสมรส อาจไม่ต้องนำมาใช้

ประเด็น ๖ : หมวด ๕ การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต มาตรา ๕๑ - ๖๖

หมวด ๕๑	-เหตุฟ้องสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต คล้ายการฟ้องหย่าตาม ป.พ.พ. โดยปกติแล้วไม่ใช่เรื่องง่าย เช่น หากมีการยกย่องคนอื่นเป็นสามีหรือคู่ชีวิต ต้องพิสูจน์ว่ามีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง และตามป.พ.พ. หากฝ่ายชายมีคู่ ฝ่ายหญิงสามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้หญิงอีกฝ่ายได้ หากพิสูจน์ทราบว่ามีภรรยาแล้ว หากเปรียบกับคู่ชีวิตก็เป็นเรื่องท้าทายในทางปฏิบัติ
มาตรา ๕๒	กรณีจดทะเบียนเลิกการเป็นคู่ชีวิต ควรจะมีการบันทึกหน้าที่การเลี้ยงดูเด็กในทะเบียนที่จะยกเลิกความสัมพันธ์ของคู่ชีวิตนี้หรือไม่
มาตรา ๕๓ (๑)	มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับมาตรา ๔๖ เสนอให้ระบุเพิ่มเติมในมาตรา ๕๓ (๑) ว่าการฝ่าฝืนเงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิตตามหมวด ๑ ยกเว้นมาตรา ๗ และ ๘ จากร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ และมาตรา ๕๓ (๒) มีความซ้ำซ้อนเช่นกัน อาจต้องทบทวนข้อความที่นำมาจากป.พ.พ. และมาตรา ๖๓ เกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินร่วมกันหลังการจดทะเบียนคู่ชีวิตสิ้นสุด
มาตรา ๕๔	-ใช้คำกว้างเกินไปหรือไม่ หากใช้คำว่า “ในกรณีมีสภาพแห่งกาย” ในกรณีถ้าคู่ชีวิตแขนขาทั้ง ๒ ข้าง จะเข้าข้อนี้

(๑๑)	หรือไม่ เสนอให้เพิ่มว่า“หากเป็นกรณีที่ร้ายแรงอีกฝ่ายหนึ่งสามารถฟ้องให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตได้”
(๑๒)	-แม้จะเทียบเคียงมาจากป.พ.พ. แต่ในเรื่องที่ไม่ดีก็ไม่ควรนำมาใช้ จึงเห็นสมควรให้ยกเลิก และถ้าเป็นไปได้ขอให้ยกเลิกในกฎหมายแพ่งด้วย -คำว่าโรคติดต่อร้ายแรงมีความหมายครอบคลุมเพียงใด รวมผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยหรือไม่ ควรคำนึงถึงศักดิ์ศรีของผู้ป่วยเอชไอวีด้วยโดยควรพิจารณาต่อนู้น้ออก
มาตรา ๕๕	เกิดสิทธิในการเรียกร้องที่คู่ชีวิตมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากคู่ชีวิตหรือผู้ที่อุการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หากมีความสัมพันธ์ชั่วคราวก็ไม่มีสิทธิดังกล่าว และผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการเลิกคู่ชีวิต อาจจะถูกบังคับให้จ่ายค่าเรียกร้องให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ฟ้องคดี เกิดคำถามว่าหากพ่อตาหรือแม่ยาย เป็นเหตุให้เลิก สามารถถูกฟ้องได้หรือไม่

ประเด็น ๗ : หมวด ๖ มรดก มาตรา ๖๗ - ๖๙

หมวด ๖	การนำเรื่องมรดกมาใช้บังคับโดยอนุโลมทั้งหมด อาจเกิดปัญหาเนื่องจากตามป.พ.พ. ย่อมรวมถึงการตกทอดทางมรดกถึงบุตรด้วย แต่กฎหมายนี้ยังไม่ถึงเรื่องบุตร
มาตรา ๖๘	ใช้คำว่า “เสมือนคู่สมรส” แต่ไม่ใช่การจดทะเบียนสมรส เหตุใดจึงมีการพูดถึงเรื่องมรดก ทรัพย์สินและบุตรบุญธรรม

ประเด็น ๘ : หมวด ๗ มาตรา ๗๐

มาตรา ๗๐	กำหนดอายุความ ๑ ปี อาจสั้นไป ควรปรับเป็น ๓ ปี เพราะควรให้ระยะเวลาในการตัดสินใจ
----------	--

ประเด็น ๙ : ประเด็นในภาพรวม

เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฯ	-สนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฯ โดยเฉพาะหมวด ๒ และ ๓ เนื่องจากเห็นประโยชน์ด้านบวก ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต ระหว่างการจดทะเบียน มีการสร้างครอบครัว สร้างความเข้มแข็ง จะเป็นกรอบในการป้องกันยาเสพติดไม่ให้นำมาทำร้ายสังคม ด้านลบ หากไม่มีการออกกฎหมายฉบับนี้ จะมีปัญหาเรื่องทรัพย์สิน ซึ่งแต่เดิมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีมาตรการที่สำคัญคือยึดและอายัดทรัพย์สิน หากมีกฎหมายฉบับนี้จะทำให้สามารถติดตามและหาความเชื่อมโยงทางทรัพย์สินได้ -กฎหมายฉบับนี้สร้างทัศนคติว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศก็สามารถสร้างครอบครัวได้ด้วย -ด้วยความที่ทำงานผลักดันประเด็นนี้มาอย่างยาวนาน เห็นว่าควรพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป หากกระโดดไปแก้ป.พ.พ.เลยจะถูกต่อต้านอย่างหนักจากฝ่ายอนุรักษ์นิยม
-------------------------------	---

<p>ไม่เห็นด้วย กับร่าง พระราชบัญญัติ</p>	<p>-เห็นด้วยกับเหตุผลของพระราชบัญญัติ แต่ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฯ ทั้งฉบับ เพราะขัดต่อคำ ปฏิญญาที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ในกระบวนการ UPR และข้อตกลงภารกิจของกรมคุ้มครองสิทธิฯ เนื่องจาก-คู่ชีวิต ตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ไม่ได้รับสิทธิเทียบเท่ากับคู่สมรสตามป.พ.พ. ทำให้ขาดสิทธิต่าง ๆ หลายประการ เช่น สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการอุ้มบุญ สิทธิในการได้รับสวัสดิการทั้ง ภาครัฐและเอกชน</p> <p>-การสร้างกฎหมายเฉพาะให้กับคู่รักที่เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ถือได้ว่าเป็นการแบ่งพลเมือง ออกเป็นชนชั้น เป็นการตีตราและเลือกปฏิบัติ ขัดต่อหลักการตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่าทุกคนเสมอภาคต่อ หน้ากฎหมาย</p> <p>-การออกพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อน ถือเป็นการจัดลำดับความสำคัญที่ผิด เพราะความสำคัญ เร่งด่วน คือ กฎหมายสมรส เนื่องจากความล่าช้าคือความไม่ยุติธรรม จึงขอเสนอให้ดูแบบอย่างของไต้หวัน ไม่ได้เริ่มจากการจดทะเบียนคู่ชีวิตแต่มาเริ่มที่กฎหมายการสมรส</p> <p>-ได้มีการยื่นจดหมายเปิดผนึกที่มีรายชื่อ ๗๐ รายชื่อ เพื่อแสดงความกังวลต่อการเผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติ การจดทะเบียนคู่ชีวิต ฯ ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ถือว่าเป็นร่างที่ ๓ ที่ฝ่ายรัฐผลักดันเพื่อรับรองคู่ชีวิตเพศเดียวกัน ที่ผ่านมานักกิจกรรมรู้สึกกังวลมาก ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติที่ไม่ครอบคลุมสิทธิหลายประการ มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความ หลากหลายทางเพศ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดสิทธิของคู่รักเพศหลากหลายได้ครบถ้วน เช่น สิทธิต่าง ๆ สิทธิในการรักษาพยาบาล การจัดงานศพ การรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน การอุ้มบุญ การปกครองบุตรร่วมกัน การ ได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ สวัสดิการของคู่รักของอีกฝ่ายในฐานะคู่สมรสตามกฎหมาย การได้รับการยอมรับมี ศักดิ์ศรีในฐานะคู่สมรสตามกฎหมาย สิทธิของทุก อุตสาหกรรมทางเพศในการจดทะเบียนสมรสตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย อีกทั้งคำว่า “คู่ชีวิต” ที่ปรากฏอยู่ในร่าง พระราชบัญญัติฯ ไม่เคยปรากฏอยู่ในกฎหมายใด ๆ ในประเทศไทยมาก่อน ดังนั้น สิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ที่ยึดโยง คำว่า “คู่สมรส” จึงไม่สามารถเชื่อมโยงมาถึงคู่ชีวิตตามกฎหมายนี้ได้ จึงมีข้อเสนอ ๔ ข้อ ดังต่อไปนี้</p> <p>๑) ชะลอการร่างพระราชบัญญัติฯ เพราะเนื้อหาของร่างฉบับนี้ยังมีการเลือกปฏิบัติ และไม่สามารถให้ หลักประกันว่าคนที่มีความหลากหลายทางเพศจะมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค ความพยายามที่จะทำให้ ประชาชนสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยการอ้างว่าดีกว่าไม่มี เป็นการใช้อำนาจบิดเบือนให้ ประชาชนสมยอมต่อความไม่เป็นธรรม และเป็นการกลุ่ลิตรอนสิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม</p> <p>๒) กระบวนการเสนอกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการสมรสและครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทาง เพศ ควรเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ดังนั้น การขับเคลื่อนทางกฎหมายต้องยึดหลัก ความโปร่งใสตรวจสอบได้ พิจารณากฎหมายโดยสภาที่ดำรงตำแหน่งผ่านกระบวนการประชาธิปไตยเท่านั้น</p> <p>๓) จัดให้มีการศึกษาวิจัยฐานทัศนคติของคนในสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้างตระหนักและความเข้าใจ อย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงการออกกฎหมายและนโยบายที่สังคมไม่เข้าใจ และไม่สามารถนำไปปฏิบัติ</p>
--	---

	<p>พร้อมทั้งยกกระดานการอภิปรายด้วยการจัดทำกฎหมายสู่สาธารณะอย่างแท้จริง เพื่อเปิดรับความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นฐานให้การขับเคลื่อนเกิดความเท่าเทียมทางเพศอย่างยั่งยืนและมั่นคง เพราะกฎหมายที่ปราศจากความเข้าใจของผู้บังคับใช้กฎหมายไม่อาจนำมาซึ่งการปฏิบัติที่เท่าเทียม</p> <p>๔) ตามหลักสากลว่าด้วยเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติ ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย รัฐมีหน้าที่สร้างและแก้ไขกฎหมายเพื่อประกันว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม หากรัฐสร้างกฎหมายที่มีเนื้อหาและข้อยกเว้นที่เลือกปฏิบัติ ถือว่าขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชน ดังนั้น รัฐต้องดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้ทุกเพศไม่ว่าอัตลักษณ์ใด และรสนิยมทางเพศใด บุคคลใด ๆ สามารถเข้าถึงกฎหมายสมรสอย่างเท่าเทียมสำหรับทุกคน ด้วยความศรัทธาในสิทธิความเท่าเทียมเป็นธรรม</p>
<p>ให้แก้ไข ป.พ.พ.</p>	<p>-วันนี้ได้อะไร และจะไปต่ออย่างไร ควรจะเป็นคำว่า “ชีวิตคู่” เพราะยังดูเหมือนว่ายังแยกออกจากกัน แต่คำว่า” คู่ชีวิต” เหมือนต้องได้ทุกอย่างแต่ก็ยังไม่ทำไม่ได้ และกระแสสังคมเป็นไปในทางที่ว่าการมีร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตฯ จะทำให้แก้ ป.พ.พ.ได้ยากขึ้น แต่ส่วนตัวมองมุมว่าหากมีสิ่งที่เป็นรูปธรรมออกมาแล้วอาจจะทำให้การแก้ไข ป.พ.พ.สามารถทำได้เร็วขึ้น</p> <p>-กรณีที่สามารถรยากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ระหว่างกันไม่ต้องรับโทษ แต่ในทางกลับกันหากเป็นคู่ชีวิตจะมีผลเป็นอย่างไร เพราะอาจยังไม่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ส่วนตัวอยากให้มีการแก้ไข ป.พ.พ.แม้จะเป็นการยาก เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีช่องว่าง ดังนี้</p> <p>-การรับรองทางกฎหมายของคู่แต่งงานเพศเดียวกันจะกระทำไม่ได้เด็ดขาด เพราะขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม เป็นการผิดศีลธรรม และควรมีการสอบถามประเด็นดังกล่าวไปยังคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ในรัฐธรรมนูญไม่มีการบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลเพศอื่น นอกจากเพศชายหรือหญิง เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายนี้เพื่อรับรองสิทธิของกลุ่มคนเพศเดียวกัน</p> <p>-ต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติว่า “ห้ามไม่ให้บังคับใช้กับบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม</p> <p>-ภาพรวม เห็นด้วยในหลักการและเหตุผล แต่การที่ออกกฎหมายเฉพาะจะทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้น เพราะคำว่า “คู่ชีวิต” ไม่เคยมีในกฎหมาย ดังนั้นกลุ่มคู่ชีวิต จึงไม่ได้รับสิทธิเหมือนคู่สมรสตามกฎหมายฉบับต่างๆ จึงเห็นควรเสนอให้แก้ไข ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๘ หรือเพิ่มเติม วรรคสองในมาตรา ๑๔๔๘</p> <p>-เห็นด้วยในหลักการและเหตุผลในภาพรวม แต่การที่ออกกฎหมายเฉพาะกลุ่มอาจก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากคำว่า “คู่ชีวิต” ไม่มีปรากฏในกฎหมายไทยมาก่อน ดังนั้นกลุ่มคู่ชีวิตจึงไม่ได้รับสิทธิเทียบเท่าคู่สมรสตามกฎหมาย จึงเสนอให้แก้ไข มาตรา ๑๔๔๘ แห่งป.พ.พ. เพื่อให้ “คู่สมรส” หมายถึงรวมถึง กลุ่ม “คู่ชีวิต” ด้วย</p>
<p>การรับบุตร บุญธรรม</p>	<p>-หากรับรองให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตอาจทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาภายหลัง เช่น การฆาตกรรม การใช้ความรุนแรง เพราะกลุ่มคนที่รักเพศเดียวกัน มักเป็นคนที่มีความรุนแรง ปรปรวน รุนแรง กรณีที่คู่ชีวิตได้รับบุตรบุญธรรม หรือด้วยวิธีการอื่นใดในการมีบุตร อาจเกิดปัญหาได้ว่าบุคคลฝ่ายใดควรจะเป็นพ่อหรือแม่ และอาจเป็นเหตุให้เกิดการล้อปมด้อยจากเพื่อนที่โรงเรียนได้</p> <p>-การรับบุตร บุญธรรมตามป.พ.พ. สามารถทำได้เมื่อคู่สมรสไม่มีบุตร กฎหมายฉบับนี้สามารถทำได้หรือไม่ และ ความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติเป็นสิทธิและเสรีภาพ ควรมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อคนในรุ่นต่อไป</p>

	-หากต้องการบุตรที่เกิดจากการเจริญพันธุ์ (อุ้มบุญ) สามารถทำได้หรือไม่ และอำนาจการปกครองบุตร จะได้รับการรับรองหรือไม่
สวัสดิการ ต่าง ๆ	-เรื่องสวัสดิการของคู่ชีวิต รัฐไม่ให้สวัสดิการสังคมเพราะกระบวนการทางความคิดต่างกัน -หากมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ จะต้องมีการแก้ไขสิทธิที่เกิดขึ้นในกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับ ภาษี สิทธิในการเรียกร้องทางแพ่งและอาญา -ควรเพิ่มเติมสิทธิด้านอื่น ๆ นอกจากด้านทรัพย์สิน และมรดก อาทิ สิทธิในการตัดสินใจรักษาพยาบาล สิทธิใน การจัดการศพ สิทธิในสวัสดิการสังคม
อื่น ๆ	-ไม่ควรจะประนีประนอมกับความไม่รู้ อันที่จริงแล้วสังคมก้าวหน้ามากแล้ว เพราะฉะนั้นควรนำป.พ.พ. มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ -จะบัญญัติให้คนเพศเดียวกันหรือคนต่างเพศ ต้องพิจารณาว่าสถานภาพของบุคคลดังกล่าวเป็นอย่างไรในสังคม -ควรใช้คำศัพท์ที่ชัดเจนเพื่อให้ใกล้เคียงกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มากที่สุด -หากเจ้าหน้าที่ในกระทรวงที่รับผิดชอบไม่จดทะเบียนให้จะทำอย่างไร -กฎหมายนี้เกี่ยวกับฝ่ายศาสนา เนื่องจากการสมรสมีทั้งแบบพลเรือนและแบบศาสนา เป็นเรื่องที่เป็นประเด็น ใหญ่ในต่างประเทศ เช่นออสเตรเลียบุคคลากรทางศาสนามีสิทธิปฏิเสธไม่จดทะเบียนสมรสให้ -สิทธิคู่ชีวิตจะมีกฎหมายแยกเฉพาะในการลงชื่ออนุญาตให้ผ่าตัด หากเป็นกรณีฉุกเฉิน จะถูกแยกไปบัญญัติใน พระราชบัญญัติอื่นซึ่งต้องเป็นคู่สมรส กฎหมายฉบับนี้ยังขาดสิทธิในการแจ้งความดำเนินคดีอาญาเมื่อคู่ชีวิต ป่วยหนักหรือถูกทำร้ายร่างกาย -เรื่องของคุณคที่มีหลากหลายทางเพศที่จดทะเบียนในประเทศอื่นจะมาใช้สิทธิในไทยได้หรือไม่ เป็นประเด็นระดับสากล แต่ปัจจุบันกรมฯ ได้ดำเนินการอยู่ แต่การทำเช่นนั้นอาจจะเป็นการให้อภิสิทธิ์ชน เท่านั้นหรือไม่ -กรณีมีประเด็นการฟ้องร้องตามกฎหมายนี้คดีจะไปศาลคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนต้องเพิ่ม บทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และจะต้องมีความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศ ควรสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนถึงเรื่องสิทธิ สำคัญและหน้าที่ของประเทศไทยภายใต้สนธิสัญญา ระหว่างประเทศ เช่น ICCPR หรือ CEDAW ก่อนที่จะออกกฎหมายนี้ สนับสนุนให้สร้างความตระหนักรู้แก่สังคมในประเด็นสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ และการจด ทะเบียนคู่ชีวิต

๒.๒ การแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ลำดับที่	ความคิดเห็นจากการเปิดรับฟังทางอินเทอร์เน็ต
๑.	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ หลักการและเหตุผล ๑.๑ ไม่ควรใช้ "บุคคลสองคนที่เป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิด" เนื่องจากทำให้เกิดการแบ่งแยกทางเพศควร บัญญัติเพียง"บุคคลสองคน"

ลำดับที่	ความคิดเห็นจากการเปิดรับฟังทางอินเทอร์เน็ต
	<p>๑.๒ ไม่ควรใช้คำว่าเพศเดียวกันโดยกำเนิด แต่อาจใช้ “เพศเดียวกัน”</p> <p>๑.๓ นิยามดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่เกิดมามีภาวะเพศกำกวมหรือมีสองเพศ (intersex) เพราะคนเหล่านี้เพศกำเนิดไม่ชัดเจน</p>
๒.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับหลักเกณฑ์และคุณสมบัติในการจดทะเบียนคู่ชีวิต</p> <p>๒.๑ เพิ่มมาตราที่กำหนดสิทธิและหน้าที่อันเนื่องมาจากการจดทะเบียนดังนี้ “ให้ปรับใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายฉบับอื่นที่กำหนดความสัมพันธ์ตามกฎหมายเอกชนโดยเทียบเคียงสำหรับการวินิจฉัยความสัมพันธ์ของคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ของคู่ชีวิตยังรวมถึงความสัมพันธ์อันอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับอื่นนอกเหนือจากกฎหมายตามวรรคแรกและความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการได้รับสถานะครอบครัวตามพระราชบัญญัติคู่ชีวิต”</p> <p>ให้คู่ชีวิตมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิและหน้าที่ของคู่ชีวิตได้แก่ สิทธิและหน้าที่ทั้งปวงเช่นเดียวกับคู่สมรสที่อาจมีได้ตามกฎหมายเอกชนหรือการทำนิติกรรมสัญญาทุกประเภท สิทธิและหน้าที่ทั้งปวงเช่นเดียวกับคู่สมรสที่อาจมีได้ตามกฎหมายมหาชนหรือการกระทำทางปกครองขององค์กรรัฐ การได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันจากบังคับใช้กฎหมายในฐานะคู่ครอง คู่ชีวิตหรือคู่สมรสของผู้แทนทางการทูต ผู้แทนทางกงสุล และผู้แทนขององค์การระหว่างประเทศซึ่งได้รับความคุ้มกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคู่ชีวิตต่อบุตรผู้เยาว์ของคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย สิทธิและหน้าที่ทั้งปวงตามมาตรฐานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หากพฤติการณ์เป็นที่สงสัยว่าคู่ชีวิตอาจมีสิทธิและหน้าที่หรือไม่ตามกฎหมายหรือระเบียบฉบับใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องออกกฎเกณฑ์หรือระเบียบเพื่อรับรองสิทธิและหน้าที่ของคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัติฉบับนี้”</p>
๓.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับหลักเกณฑ์และคุณสมบัติในการเข้าเป็นพยานในการจดทะเบียนคู่ชีวิต</p> <p>๓.๑ การห้ามผู้พิการเป็นพยานเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ</p> <p>๓.๒ ควรลดจำนวนพยานลงเหลือเพียงอย่างน้อย ๑ คน เนื่องจากในหลายกรณีการหาพยานอาจทำได้ยากหรือไม่สะดวก</p> <p>๓.๓ ไม่จำเป็นต้องมีพยาน แค่มีหลักฐานว่าจดทะเบียนก็เพียงพอ</p> <p>๓.๔ อนุ (๒) ควรแก้เป็นคนเสมือนไร้สามารถ และเพิ่มคนไร้ความสามารถ</p>
๔.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ สิทธิและหน้าที่ในความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต</p> <p>๔.๑ ควรเพิ่มสิทธิในการรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ในการมีบุตร การเซ็นอนุญาตให้ยินยอมในการรักษาพยาบาล สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง สิทธิสวัสดิการของทางราชการ การจัดการศพ สิทธิตามกฎหมายอาญา เช่น สิทธิในการมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย</p> <p>๔.๒ ควรระบุว่า “ให้คู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้มีฐานะเป็นคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมาย พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการอื่นด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้คู่ชีวิตสามารถใช้สิทธิของคู่ชีวิตอีกฝ่ายได้ในทุกเรื่องเหมือนคู่สมรสชายหญิง เช่น สิทธิ</p>

ลำดับที่	ความคิดเห็นจากการเปิดรับฟังทางอินเทอร์เน็ต
	รักษาพยาบาล สิทธิในการให้ความยินยอมการรักษาพยาบาล หรือสิทธิที่พึงได้รับอื่น ๆ”
๕.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ คำจำกัดความของคำว่า "สินส่วนตัว" และอำนาจในการจัดการสินส่วนตัว ตาม มาตรา ๒๑</p> <p>๕.๑ เพิ่มเติม “สินส่วนรวม หมายถึง เงินหรือสิ่งแลกเปลี่ยนหลังจากการได้มาเนื่องจากการขายทรัพย์สินหรือจากการทำธุรกิจที่เป็นสินส่วนตัว”(ขายทรัพย์สินหรือเงินที่มาจากทำธุรกิจส่วนตัวหลังจากจดทะเบียนควรเป็นสินสมรส)</p> <p>๕.๒ ควรบัญญัติให้เหมือนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>
๖.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ คำจำกัดความของคำว่า "ทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต" ตาม มาตรา ๒๒</p> <p>๖.๑ ดอกผลของสินส่วนตัวไม่น่าจะเข้าข่ายหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต เว้นแต่คู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดของบุคคลนั้นได้เป็นคนที่ทำประโยชน์ให้แก่สินส่วนตัวของคู่ชีวิตตน</p>
๗.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับอำนาจในการจัดการทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต</p> <p>๗.๑ ควรเป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>
๘.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับเหตุแห่งการเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต</p> <p>๘.๑ ให้ดุลยพินิจศาลมากเกินไป และศาลอาจไม่มีความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง</p>
๙.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตตามมาตรา ๕๔</p> <p>๙.๑ ควรยกเลิกมาตรา ๕๔ (๑๑) เนื่องจากการใช้ทัศนคติที่เหมาะสมและตีตรา</p> <p>๙.๒ เปิดให้มีการใช้ดุลยพินิจในการตีความมากเกินไป เช่น เหตุอับอาย</p> <p>๙.๓ การเลิกกันเป็นเรื่องของคนสองคน แต่ถ้าถึงขั้นฟ้องร้อง ดูจะรุนแรงเกินไป ให้ต่างฝ่ายต่างยุติกันเองดีกว่า</p> <p>๙.๔ มาตรา ๕๔ (๒) และ (๕) หากเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการจดทะเบียนคู่ชีวิต และฝ่ายที่ไม่ได้ทำผิดได้รับรู้เรื่องราวมาก่อนแล้ว ฝ่ายที่ไม่ได้ทำผิดไม่สามารถฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ โดยเอกสารการจดทะเบียนคู่ชีวิตต้องระบุว่าฝ่ายที่ไม่ได้ทำผิดได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อนการจดทะเบียนแล้ว</p>
๑๐.	<p>ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ การให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ว่าด้วยมรดก มาบังคับใช้กับสิทธิและหน้าที่ในการรับมรดกของคู่ชีวิต</p> <p>๑๐.๑ ควรเอาบรรพ ๕ มาใช้โดยอนุโลมเฉพาะที่เกี่ยวกับคู่สมรส</p> <p>๑๐.๒ คำว่ามรดกรวมถึงเงินทดแทนต่าง ๆ จากปภส.ด้วยหรือไม่ เนื่องจากเวลาเสียชีวิตมีเงินชราภาพกับเงินสงเคราะห์ศพที่ต้องให้ทายาทโดยชอบธรรมเป็นผู้รับเท่านั้น</p> <p>๑๐.๓ นิยามเรื่องทายาทไม่สามารถนำมาใช้กับเรื่องคู่ชีวิตได้ เช่น บุตร คู่สมรส เนื่องจากหลักการข้อกฎหมายไม่สามารถใช้ได้</p>